

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Drents Overijsselse Netversterking West

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

22 januari 2025 / projectnummer: 3754

1 Advies over het MER in het kort

Netbeheerder TenneT TSO B.V. (hierna TenneT) wil samen met de regionale netbeheerders Enexis Netbeheer en Rendo het elektriciteitsnetwerk versterken in Noordwest Overijssel en Zuidwest Drenthe. Dit project, de 'Drents Overijsselse Netversterking' (DON), is gesplitst in twee onderdelen: een westelijk deel (DON-West) en een oostelijk deel (DON-Oost) (zie figuur 1). Dit advies gaat over DON-West. DON-West bestaat uit de aanleg van nieuwe ondergrondse hoogspanningskabels om de (nieuwe) hoogspanningsstations bij Steenwijk, Meppel, Zwolle en Sekdoorn te verbinden met het bestaande netwerk. Hiervoor moeten de omgevingsplannen in diverse gemeenten worden aangepast.

De provincie Overijssel stelt een projectbesluit op voor DON-West met daaraan voorafgaand een voorkeursbeslissing. Voor het besluit over de voorkeursbeslissing is een plan-milieueffectrapport (plan-MER) opgesteld.¹ Gedeputeerde Staten van Overijssel heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') gevraagd te adviseren over het plan-MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat staat in het MER?

DON-West bestaat uit drie deelprojecten, namelijk een hoogspanningskabel van Steenwijk naar Meppel, van Meppel naar Zwolle en van Zwolle naar Sekdoorn. Binnen elk deelproject zijn meerdere tracéalternatieven onderzocht. Uitgangspunt is aanleg met open ontgraving. Bij het kruisen van wegen, grote waterwegen en spoorlijnen wordt gestuurd geboord.² Boring is ook mogelijk als mitigatie van milieueffecten. De tussenliggende stations en de benodigde aanpassingen daaraan en/of aanleg daarvan zijn geen onderdeel van het voornemen, aldus het MER. Dit geldt ook voor het verwijderen van de bestaande bovengrondse hoogspanningslijn tussen Steenwijk en Meppel.

De aanleg van de kabel van Steenwijk naar Meppel heeft volgens het MER onder andere (licht) negatieve effecten op veengronden, belangrijke watergangen, beschermde natuurgebieden en soorten, landschap, archeologische verwachtingswaarden, gezondheid, landbouw en recreatie. De meeste van deze effecten treden alleen op tijdens de aanlegfase. Tracéalternatief Oost heeft minder negatieve effecten ten opzichte van de andere tracés op onder andere bodem, oppervlaktewater, natuur en landbouw. Daarom heeft tracéalternatief Oost voor dit deelproject de voorkeur, aldus het MER.

De kabel van Meppel naar Zwolle heeft volgens het MER vergelijkbare (licht) negatieve effecten als de kabel Steenwijk-Meppel. Daarnaast zijn er negatieve effecten op onder andere historisch geografische waarden (zoals verdedigingslinies en historische infrastructuur). Tracéalternatief Oost heeft volgens het MER de voorkeur omdat dit tracé minder negatieve effecten heeft op onder andere bodem, natuur, archeologische verwachtingswaarden en geluid.

---

¹ TenneT. 2024. *MER Drents Overijsselse Netversterking DON West - Deel A*; TenneT. 2024. *MER Drents Overijsselse Netversterking DON West - Deel B*.

² Gestuurd boren is een aanlegtechniek waarbij een (horizontale) boring plaatsvindt met behulp van computers (die de boorkop sturen). Het ontstane boorgat wordt vervolgens verruimd, waarna de kabel ondergronds wordt gebracht door deze daar doorheen te trekken.

Ook de kabel van Zwolle naar Sekdoorn heeft volgens het MER vergelijkbare (licht) negatieve effecten als de kabel Steenwijk–Meppel. Daarnaast zijn er negatieve effecten op grondwater en historisch geografische waarden. Tracéalternatief West heeft hier volgens het MER de voorkeur omdat dit tracé het meest positieve effect heeft voor bodemverontreiniging (door het verplichte saneren daarvan) en het minst negatieve effect op archeologische waarden.

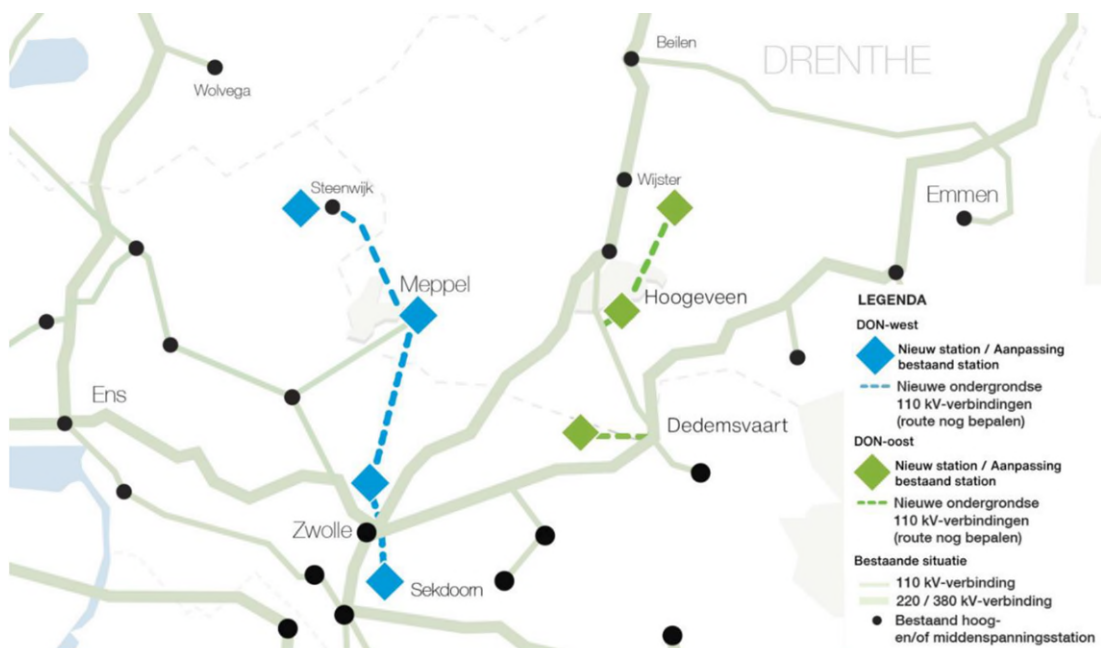
Wat is het advies van de Commissie?

Het MER is goed leesbaar. Wel is de samenvatting vrij lang en gedetailleerd. Het onderzoek naar geschikte tracéalternatieven is helder en navolgbaar beschreven. Ook is duidelijk uitgelegd waarom DON–West nodig is én wat de samenhang is met DON–Oost. Het valt de Commissie op dat de effectbeoordeling vooral vanuit ruimtelijk oogpunt is gedaan door kaartmateriaal te bekijken en vergelijken. Voor gezondheid (inclusief de effecten van magneetvelden) biedt deze aanpak voldoende informatie om een besluit te nemen over het voorkeursalternatief. Voor andere milieuthema's leidt deze werkwijze tot een onvoldoende onderbouwde effectenanalyse en –beoordeling, waardoor ook niet in beeld is in hoeverre de alternatieven en het voorkeursalternatief juridisch haalbaar zijn. Er is geen gebruik gemaakt van gebiedsspecifieke informatie én ook is niet in beeld gebracht hoe de effecten elkaar onderling beïnvloeden. Daardoor kan het milieubelang niet goed meewegen bij de keuze voor het voorkeursalternatief.

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER dat belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over DON–West. Het gaat om de volgende punten:

- **Overzicht gehele DON project:** De benodigde nieuwbouw van en aanpassingen aan hoogspanningsstations en het verwijderen van bestaande bovengrondse hoogspanningslijnen worden niet gezien als onderdeel van het project, waardoor de milieueffecten daarvan niet zijn beschreven. Dit terwijl beide aspecten wel onlosmakelijk lijken te zijn verbonden met het project. Een onderbouwing, vanuit milieuaspecten, hiervan ontbreekt.
- **Water en bodem:** in het MER ontbreekt informatie over:
  - de gemiddelde hoogste en gemiddeld laagste grondwaterstanden;
  - de dikte en doorlatendheid van de bovenste bodemlagen tot een paar meter onder maaiveld;
  - de aard van de bodemverontreiniging(en) in het gebied.Hierdoor zijn de daadwerkelijke effecten op water en bodem niet in beeld. Ook is de doorwerking van deze (mogelijke) effecten op andere milieuthema's niet in beeld gebracht, zoals op natuur en archeologische waarden.
- **Natuur:** het MER heeft geen gebruik gemaakt van beschikbare gebiedsspecifieke ecologische informatie, zoals de verspreiding van beschermde en bedreigde soorten en de ecologische waarden in de beschermde gebieden (Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland). Hierdoor zijn de daadwerkelijke effecten op (beschermde) natuur niet in beeld gebracht. Ook zijn de effecten van een (mogelijke) toename van stikstofdepositie niet onderzocht. Inzicht daarin is belangrijk voor een beeld van de haalbaarheid van het project.
- **Archeologische (verwachtings)waarden:** het archeologisch onderzoek is onvolledig. De daadwerkelijke archeologische verwachtingswaarden zijn niet in beeld. Hierdoor is onduidelijk of de effectbeoordeling voor archeologische (verwachtings)waarden klopt.

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over de voorkeursbeslissing voor DON-West. In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

Figuur 1: Drents Overijsselse Netversterking West (in blauw) (bron: MER).

Aanleiding MER

De aanleg, wijziging of uitbreiding van een hoogspanningsverbinding is mer-beoordelingsplichtig via categorie J8 van bijlage V bij het Omgevingsbesluit. Er geldt ook een mer-(beoordelings)plicht via categorie J10 (industrieterrein) en K1 (werkzaamheden voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater). TenneT én de provincie Overijssel hebben ervoor gekozen om direct een mer-procedure te starten. Een plan-MER is opgesteld voor de besluitvorming over de voorkeursbeslissing. Later in het proces wordt nog een project-MER opgesteld voor de planuitwerking en ter onderbouwing van het projectbesluit en de benodigde vergunningen, aldus het plan-MER.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Gedeputeerde Staten van Overijssel – besluit over project Drents Overijsselse Netversterking (DON)-West.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3754 op www.commissiener.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar beoordeling toe. Aan deze beoordeling koppelt zij adviezen en aanbevelingen. Adviezen staan in een tekstkader. Het uitvoeren daarvan is essentieel voor het volwaardig meewegen van het belang voor de leefomgeving bij het besluit over project DON–West. Dit moet volgens de Commissie gebeuren voordat Gedeputeerde Staten van Overijssel een besluit neemt over het voorkeursalternatief. Aanbevelingen staan niet in een kader. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming – nu en in de toekomst – te verbeteren.

2.1 Overzicht gehele DON project

In het MER staat dat TenneT (samen met Enexis Netbeheer en Rendo) nieuwe hoogspanningsstations gaat bouwen. Deze stations worden met nieuwe ondergrondse hoogspanningskabels verbonden met elkaar en met het bestaande elektriciteitsnetwerk. De stations worden in afzonderlijke planprocedures uitgewerkt en de effecten daarvan zijn daarom niet in dit MER in beeld gebracht. In het MER staat ook dat door de aanleg van de ondergrondse kabels een deel van de bestaande bovengrondse hoogspanningslijn(en) overbodig wordt. Deze bestaande lijnen kunnen pas worden verwijderd nadat de nieuwe ondergrondse kabels in gebruik zijn genomen. Ook voor het amoveren van deze lijn(en) wordt een afzonderlijke procedure gevolgd en de effecten zijn alleen beschouwend³ in dit MER in beeld gebracht.

De Commissie wijst erop dat de nieuw te bouwen hoogspanningsstations, de (ondergrondse) hoogspanningskabels én het amoveren van de (bovengrondse) hoogspanningslijnen onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Een onderbouwing vanuit omgevingsaspecten ontbreekt waarom de effecten van de stations en het amoveren niet in beeld zijn gebracht in het MER.⁴ Zo is onduidelijk waarom in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau werd gesproken over het verkabelen van bovengrondse hoogspanningslijnen (bovengrondse lijn wordt vervangen door ondergrondse kabel) als onderdeel van het voornemen, maar in het MER alleen nog wordt gesproken over de aanleg van de ondergrondse kabel zonder het amoveren van de bovengrondse lijn volwaardig mee te nemen in het MER.

Doordat de effecten van de nieuwbouw van en aanpassingen aan de hoogspanningsstations en het amoveren niet in beeld zijn gebracht, is onduidelijk of deze aspecten van het project invloed kunnen hebben op de keuze van het voorkeursalternatief van de ondergrondse kabel. Zo heeft de locatie van het nieuw te bouwen hoogspanningsstation in Meppel invloed op de ligging van de ondergrondse kabel ten opzichte van een geplande nieuwbouwwijk en daarmee de (mogelijke) effecten van magneetvelden op de gezondheid. Daarnaast zijn de (mogelijke) positieve effecten van het amoveren van de bestaande hoogspanningslijnen op de effecten van magneetvelden op de gezondheid niet in beeld.

---

³ In het MER staat alleen dat het verdwijnen van de bovengrondse hoogspanningslijn een mogelijk (beperkt) positief effect heeft op Natura 2000-gebieden, houtstanden, (beschermde) soorten en landschap.

⁴ De Commissie had hier wel om gevraagd in haar advies over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Dit advies is te vinden op de website van de Commissie: [a3754rd](#). Daar vroeg zij om aan te geven welke afwegingen ten grondslag liggen aan de keuzes voor begin- en eindpunten (hoogspanningsstations en bepaalde masten) én in hoeverre omgevingsaspecten daarbij een rol speelden.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit, aan te vullen met een overzicht van het gehele DON project. Onderbouw vanuit omgevingsaspecten waarom de nieuwbouw van en aanpassingen aan hoogspanningsstations én het amoveren van de te vervangen bovengrondse hoogspanningslijnen niet is meegenomen in het MER. Motiveer hoe geborgd wordt dat de effecten van het gehele DON-project in beeld wordt gebracht, inclusief de (positieve en negatieve) effecten van de benodigde nieuwbouw van en aanpassingen aan de stations én het amoveren van bestaande bovengrondse hoogspanningslijnen.

2.2 Detailniveau en waardebeoordeling

In tabel 4.1 van het MER deel A staat het beoordelingskader en bijbehorende onderzoeksmethodiek voor het plan-MER en het project-MER. De tabel laat zien dat voor het plan-MER de effecten voor de meeste milieuthema's worden beoordeeld via een GIS-studie in combinatie met een waardebeoordeling vanuit expert-analyse. De Commissie constateert dat de GIS-studie grotendeels alleen berekeningen betreft van afstanden tot gebieden. De waardebeoordeling is voor veel milieuthema's onvoldoende, zoals voor (grond)water en bodem, natuur en archeologie. Ook is voor de GIS-studie slechts deels gebruik gemaakt van de beschikbare bronnen én is onvoldoende rekening gehouden met gebiedsspecifieke informatie.⁵ Hierdoor is de referentiesituatie en daarmee de daadwerkelijke effecten van DON-West niet (volledig) in beeld gebracht. Dit bleek ook uit de zienswijzen waarin werd gewezen op ontwikkelingen in het gebied en op aanwezige natuur en cultuurlandschappelijke waarden.⁶ Ook is de relatie tussen de verschillende effecten niet meegenomen in de effectbeoordeling. Hierdoor is niet goed in beeld wat de daadwerkelijke effecten zijn van de verschillende tracéalternatieven van de deelprojecten van DON-West. Ook is de keuze van het voorkeursalternatief van de verschillende deelprojecten onvoldoende navolgbaar vanuit de milieuaspecten.

In de paragrafen 2.3, 2.4 en 2.5 van dit advies werkt de Commissie deze constatering verder uit aan de hand van enkele milieuthema's.

2.3 Water en bodem

(Grond)water

In het MER deel B zijn de effecten op het (grond)water beschreven. De Commissie constateert dat er geen informatie is over de gemiddelde hoogste en gemiddeld laagste grondwaterstanden. Deze informatie is relevant voor de diepteligging en de mogelijkheid om de hoogspanningskabels te koelen. Dit aspect kan het bemalingsdebiet bepalen. Ook is er geen informatie over de dikte en doorlatendheid van de bovenste bodemlagen tot een paar meter onder maaiveld. Deze informatie is relevant voor de bepaling van de benodigde zandaanvulling en het bemalingsdebiet. Ook heeft dit invloed op de (mogelijke) versmering

⁵ De Commissie had hier wel om gevraagd in haar advies over de NRD. Dit advies is te vinden op de website van de Commissie: [a3754rd](#).

⁶ In de zienswijzen werd gewezen op meerdere gebieden die niet of onvoldoende waren meegenomen in de referentiesituatie, zoals het zoekgebied voor de uitbreiding van een bedrijventerrein in de gemeente Dalfts, een zoekgebied voor windturbines in de gemeente Staphorst, de natuurwaarden van het Reestdal ter hoogte van de Havixhorst en landgoed Dickninge en het cultuurlandschap van Broekhuizen (nabij Meppel).

van mobiele bodemverontreiniging⁷ (zie alinea hieronder) en het optreden van zetting door samendrukking en/of veenoxidatie.

Bodem(verontreiniging)

In het MER staat dat er een positief effect is als het tracéalternatief een gebied doorkruist waar de bodem verontreinigd is. De verontreinigde grond wordt namelijk verwijderd tijdens de aanleg van de hoogspanningskabel. In het MER staat echter geen informatie over de aard van de bodemverontreiniging(en). Zo is niet aangegeven of deze mobiel is en daardoor in hoeverre bemaling kan leiden tot versmering. Hierdoor kan het verontreinigde gebied groter worden. Omdat de aard van de verontreiniging niet is aangegeven, is onvoldoende duidelijk of de positieve beoordeling in het MER terecht is.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit, aan te vullen met informatie over:

- de gemiddelde hoogste en gemiddeld laagste grondwaterstanden;
- de dikte en doorlatendheid van de bovenste bodemlagen tot een paar meter onder maaiveld;
- de aard van de bodemverontreiniging.

Breng met bovenstaande informatie de effecten in beeld op (grond)water en bodem. Ga ook in op de manier waarop (mogelijke) effecten doorwerken op andere milieuthema's, zoals natuur, archeologie en landbouw.

Mitigerende maatregelen om zetting te voorkomen

In het MER staan meerdere mitigerende maatregelen genoemd om zetting te voorkomen. Zo staat er dat het aanbrengen van een zandlaag onder de bouwwegen (op het maaiveld) als mitigerende maatregel wordt gezien. De Commissie wijst erop dat dit aanbrengen van een zandlaag de belasting juist kan verhogen. Zetting kan bijvoorbeeld wel worden voorkomen door de belasting te spreiden, zoals met rijplaten. In het MER staat ook dat bemaling⁸ (mogelijk) noodzakelijk is tijdens de aanlegfase en dat dit kan leiden tot zetting van de bodem. Bemaling in de zomer wordt genoemd als mitigerende maatregel (om zetting te voorkomen). De Commissie wijst erop dat het bemalen in de zomer het risico verhoogt op zetting en/of veenoxidatie in de omgeving. Dit verhoogt de kans op landbouwschade. De Commissie beveelt aan om in MER fase 2 de mitigerende maatregelen om zetting te voorkomen verder uit te werken. Houd daarbij rekening met bovenstaande aandachtspunten.

(Mogelijke) drainwerking opgevolde sleuven

In het MER staat dat toepassing van zogeheten 'backfillzand'⁹ in de kabelsleuf het bodemprofiel blijvend verstoort. Effecten op water en bodem in de gebruiksfase zijn niet uit te sluiten als de opgevolde sleuven als drain¹⁰ gaat werken. Hierdoor ontstaat (mogelijk) het risico op zetting en veenoxidatie als de grondwaterstand wordt verlaagd door deze drainwerking. De Commissie beveelt aan deze aspecten in MER fase 2 te onderzoeken.

⁷ Het versmeren van mobiele bodemverontreiniging is een situatie waarin bodemverontreiniging zich dermate via het grondwater verspreidt, dat dit (mogelijk) leidt tot risico's voor mens, plant of dier.

⁸ Bemalen is het onttrekken van (grond)water om in een droge omgeving te kunnen ontgraven.

⁹ Backfillzand is zand met een hoge thermische geleidbaarheid en goede vochthoudende eigenschappen om gronduitdroging te voorkomen.

¹⁰ Drainwerking is het proces waarbij grondwater via het grovere zand eenvoudiger kan wegstromen dan door veen.

2.4 Natuur

Onderzoeksmethodiek

In het beoordelingskader staat dat het onderzoek voor beschermde natuurgebieden en soorten wordt uitgevoerd op basis van onder andere verspreidingskaarten en dosis-effectrelaties uit literatuur. In het MER is echter geen gebruik gemaakt van deze gegevens en informatie.¹¹ In de gevallen waarin dosis-effectrelaties worden opgevoerd ontbreekt een onderbouwing daarvan of een verwijzing naar een bron. Een voorbeeld hiervan is de stelling dat de verstoringafstand tot beschermde gebieden maximaal 200 meter bedraagt.

De in deel B opgenomen beschrijving van de methode voor het bepalen van de natuureffecten komt niet overeen met de daadwerkelijk gevolgde methode.¹² Dit geldt onder andere voor het stikstofonderzoek en het bepalen van de effecten op soorten en habitattypen.

De referentiesituatie is hiermee te oppervlakkig en de onderbouwing van de effectbeoordeling is onvolledig. Hierdoor kunnen het natuurbelang (positieve en negatieve effecten) en de eventuele uitvoerbaarheidsrisico's niet goed meewegen bij het beluit over het voorkeursalternatief. In de volgende alinea's werkt de Commissie deze constatering verder uit.

Het studiegebied

Het MER geeft geen inzicht in de landschapsecologische opbouw, werking en kwaliteit van het studiegebied en de hierin te onderscheiden landschapstypen. Daardoor is niet in beeld waar kwetsbare gebieden liggen die gevoelig kunnen zijn voor effecten van de ingrepen. Het MER gaat bijvoorbeeld niet in op de mogelijke effecten op natuur door (tijdelijke) veranderingen in grondwaterpeilen.

Gebiedsspecifiek onderscheid tussen alternatieven

De effecten op natuurgebieden zijn in het MER voor alle tracéalternatieven beoordeeld als negatief ten opzichte van de referentiesituatie. Het MER stelt dat veldonderzoek nodig is om de ernst van de milieueffecten op natuur te bepalen. Vervolgens wordt op deze basis geconcludeerd dat de alternatieven niet onderscheidend zijn.

Het MER maakt geen gebruik van de gebiedsspecifieke ecologische gegevens die ruim voorhanden en goed ontsloten zijn op websites van de provincies, in verschillende beleids- en onderzoeksrapporten (zoals beheerplannen, natuurdoelanalyses en habitattypenkaarten) en databanken (zoals de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en waarneming.nl). De Commissie benadrukt dat met gebruik van deze gegevens voldoende onderscheid aangebracht had kunnen worden in de effecten van de verschillende tracéalternatieven, zonder dat daarvoor nog aanvullend veldonderzoek nodig is. Dan ontstaat ook een beter beeld van de verschillen in juridische haalbaarheid van de alternatieven.

---

¹¹ Het MER is hierin bovendien niet consistent. In deel A wordt gesteld dat gegevens over beschermde soorten niet kunnen worden meegenomen. In deel B wordt bij de methode aangegeven dat gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) zijn opgevraagd. Dat dit daadwerkelijk is gebeurd, is in het vervolg van deel B niet herleidbaar.

¹² Hierdoor is het NRD-advies van de Commissie ook niet opgevolgd.

Beschermde natuurgebieden en soorten

De in het MER gebruikte afstandsmaat tot Natura 2000-gebieden voor verstoring geeft onvoldoende inzicht in de daadwerkelijke risico's op nadelige effecten in deze gebieden. De effecten zijn sterk afhankelijk van de invloeden van de activiteit en van de gevoeligheid hiervoor van de in de Natura 2000 aanwezige habitats en soorten. Beide aspecten zijn niet in beeld gebracht in het MER. Hetzelfde geldt voor de lengte van de doorsnijding van Natuurnetwerk Nederland (NNN)-gebieden en de afstanden tot weidevogel- en ganzenrustgebieden.

Het MER gaat niet in op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Ook gaat het MER niet in op de mogelijke effecten daarop en de maatregelen die eventueel nodig zijn om deze te beperken of te voorkomen.

Effecten op beschermde en bedreigde soorten zijn niet in beeld gebracht. Het MER geeft als reden hiervoor dat dit niet vast te stellen zou zijn in deze fase. De Commissie benadrukt dat ook zonder gedetailleerde verspreidingsgegevens de risico's op effecten op beschermde en bedreigde soorten te beoordelen zijn. Dit kan bijvoorbeeld op basis van gebiedskennis en expert judgement van een ecoloog. Omdat dit niet is gedaan, kunnen de risico's voor het optreden van effecten op beschermde soorten en de juridische uitvoerbaarheid op dit punt nu geen rol spelen bij de keuze van de tracéalternatieven.

Stikstofdepositie

Stikstofdepositie kan een belangrijke factor zijn bij het kiezen van tracéalternatieven, omdat de uitvoerbaarheid in het licht van stikstofdepositie in veel projecten een aandachtspunt is. Het MER geeft geen inzicht in de mogelijke omvang van stikstofeffecten bij de verschillende tracéalternatieven.¹³ Een berekening op basis van algemene uitgangspunten voor in te zetten materieel en doorlooptijden van de uitvoering had hier inzicht in kunnen geven.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit, aan te vullen met een gebieds- en effectenanalyse op basis van beschikbare ecologische gegevens. Gebruik hiervoor in ieder geval habitattypenkaarten, beheertypenkaarten en verspreidingsgegevens van de meest kritische beschermde soorten. Breng hiermee de onderscheidende ecologische kenmerken en waarden van de tracés en hun omgeving in beeld, en beoordeel daarmee welke verschillen in effecten kunnen ontstaan.

Vul het MER daarnaast aan met een indicatief onderzoek naar de mogelijke omvang van stikstofeffecten, en de betekenis daarvan voor de tracékeuze.

Beoordeel in hoeverre aannemelijk is dat de verschillende alternatieven, waaronder in ieder geval het voorkeursalternatief, uitvoerbaar zijn binnen de kaders van de natuurwetgeving.

¹³ Ook hier suggereert de methode in deel B dat stikstofeffecten zijn bepaald met AERIUS, wat in het vervolg van deel B niet meer terugkomt.

2.5 Archeologische waarden

Het MER gaat onvoldoende diepgaand in op archeologische (verwachtings)waarden. De gebruikte bronnen zijn veelal beleidskaarten of dubbelbestemmingen. Dit zijn beleidsmatige interpretaties van verwachtingswaarden. Het is onduidelijk in hoeverre er gebruik gemaakt is van archeologische verwachtingskaarten: de gebruikte terminologie is niet eenduidig.

Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van de Archeologische Monumentenkaart (AMK). De Commissie wijst erop dat de AMK sinds 2014 niet meer wordt bijgehouden door de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. Sindsdien zijn er veranderingen geweest van de beschermde archeologische monumenten: er zijn terreinen bijgekomen of juist afgevallen. De meest recente gegevens zijn opgenomen in de gemeentelijke verwachtingskaarten. Het is onduidelijk of met het gebruik van alleen de AMK de meest recente archeologische verwachtingskaarten van de gemeenten zijn gebruikt.

In de beoordelingsschaal (pagina 171) is aangegeven dat beperkt negatieve effecten niet van toepassing zijn, omdat bij bekende archeologische waarden of wel, of geen effecten zijn. De Commissie onderschrijft deze redenering niet. Gelet op de aanlegdiepte van de kabel op 1,80 meter in agrarisch gebied en 1,20 meter in bebouwd gebied kunnen de effecten beperkt of te mitigeren zijn, indien de kabel bovenlangs of onder de archeologische waarden door gaat. Deze afweging, waarbij ook de aard van de archeologische waarden betrokken kan worden, is in het MER niet gemaakt.

Ook is aangegeven dat sterk negatieve effecten op archeologische verwachtingswaarden niet van toepassing zijn, omdat in deze fase onvoldoende informatie voorhanden is om gebieden uit te sluiten. De effectbeoordeling in tabel 4.10 is te arbitrair om een onderscheid tussen de alternatieven te kunnen maken, maar over de methode wordt gezegd dat deze kwalitatief van aard is en op basis van expert judgement tot stand komt.

Door deze tegenstrijdigheden en het gemis aan inhoudelijke afweging in de tekst is niet duidelijk of de beoordeelde effecten op archeologische (verwachtings)waarden kloppen.

De Commissie adviseert om het MER, voorafgaand aan het besluit, aan te vullen met nieuw bureauonderzoek naar de archeologische (verwachtings)waarden. Gebruik daarbij de meest recente bronnen en geef een overzicht van deze gebruikte bronnen. Beschrijf wat de mogelijke omvang van de effecten is op de archeologische (verwachtings)waarden per alternatief.

2.6 Gezondheid

Voor gezondheid zijn vooral geluid en luchtkwaliteit van belang in de aanlegfase en magneetvelden in de gebruiksfase. In dit plan-MER is een analyse gemaakt voor geluid¹⁴ en

¹⁴ Voor geluid is gekeken naar het aantal gevoelige gebouwen binnen 200 meter van de tracés. In het project-MER wordt een berekening gedaan met een GIS-kaart met geluidscontouren in klassen van 5 dB.

magneetvelden¹⁵, waarmee deze milieuthema's voor deze fase voldoende in beeld zijn gebracht. Luchtkwaliteit is niet onderzocht omdat de effecten op luchtkwaliteit afhankelijk zijn van de aanlegtechnieken en het daarbij in te zetten materieel. In het beoordelingskader (pagina 81, deel A) staat overigens wel aangegeven dat wordt gekeken naar het aantal gevoelige bestemmingen¹⁶ binnen richtafstand(en).

In het beoordelingskader is ook het aspect gezondheid opgenomen. In deze fase is dat niet meer dan geluid en magneetvelden onder elkaar gezet. Het voegt daarmee weinig toe en kan in het project-MER achterwege worden gelaten als dat op dezelfde manier wordt gedaan. Voor de project-MER is het voornemen om voor gezondheid het Milieugezondheidsrisico (MGR) te berekenen. Ook dat voegt weinig toe. Het MGR berekent de jaargemiddelde ziektelast van luchtverontreiniging en slaapverstoring door geluid en zet dat met kleur op een kaart. Magneetvelden en geluidhinder zitten daar niet in als belangrijke criteria.

De Commissie beveelt aan om in MER fase 2 de effecten van geluid, luchtkwaliteit en magneetvelden uit te werken zoals aangegeven. Hanteer voor geluid een toetsingskader, bijvoorbeeld de dagwaarden uit het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) voor verschillende blootstellingsduren.¹⁷ Het aspect gezondheid hoeft niet apart beschreven te worden als dat niet meer is dan de optelsom van de drie gezondheidseffecten. Het berekenen van het MGR kan achterwege worden gelaten.

---

¹⁵ Voor magneetvelden is een contour van 25 meter rondom woningen getrokken aan beide zijden van de tracéalternatieven. Er liggen geen woningen in deze contouren waardoor er ook geen woningen binnen de magneetveldcontour van 0,4 microtesla zullen komen.

¹⁶ Gevoelige bestemmingen zijn bestemmingen waar mensen langdurig kunnen verblijven, zoals woningen, scholen, kinderdagverblijven, verpleeghuizen en instellingen voor mensen met een beperking. Langdurig verblijf betekent hierbij een dagelijks verblijf gedurende minimaal een jaar met een verblijftijd van minimaal 14-18 uur per dag.

¹⁷ TenneT heeft dit toetsingskader bijvoorbeeld ook gehanteerd bij andere hoogspanningsprojecten (zoals Net op zee Nederwiek 3). Voor meer informatie over het Bbl, zie [website van de Rijksoverheid](#).

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. Reinoud Kleijberg

dr. Patrick Patiwael (secretaris)

dr. Sigrid van Roode

ir. Kees Slingerland (voorzitter)

ir. Bert Sman

dr. Fred Woudenberg

Besluit(en) waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Voorkeursbeslissing met uiteindelijk een projectbesluit.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project J8 "hoogspanningsverbinding", J10 "industrieterrein" en K1 "werkzaamheden voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater". Daarom wordt een plan-MER opgesteld voor de voorkeursbeslissing en daarna een project-MER voor het projectbesluit.

Bevoegd gezag besluit(en)

Gedeputeerde Staten van Overijssel.

Initiatiefnemer besluit(en)

TenneT.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 17 december 2024 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3754](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760

3511 MK Utrecht

t 030-2347666

e info@commissiemer.nl

w commissiemer.nl